

is így volt látható a szakcsi út mentén. Az önkormányzat tavaly döntött a szobor újbóli felállításáról.

Kirtyán Károly polgármesternek és Bognár Dezső alpolgármesternek Tövisháti András restaurátort, szobrászt ajánlottam, aki helyre is állította, illetve megújította a szobrot. Amikor Tövisháti András barátom meglátta, azt mondta, hogy ezt a szobrot ismeri. Fácánkertben is áll egy ún. *Mária-oszlop*.

Az ottani szobrot 1828-ban állították és valószínű, hogy a lápafőinek is ugyanaz a személy az alkotója. Minden bizonnyal egy időszakban is készültek, de erről pontos adat nem áll rendelkezésre a lápafői egyházközség irattárában.

A Takács név hallatán eszembe jutott Takács Gyula kaposvári költő, író, aki még 1984-ben említette nekem lápafői származását. Elődei földje vesztett kisenemesek voltak. Minden bizonnyal üknagyapja volt az említett Takács Pál. Nagyapja már férfitöltöny- készítőként tevékenykedett Tabon. Édesapja tanár lett, aki a kaposvári polgári iskolában volt történelem- és testnevelőtanár.

Többek között ott tanította Fekete Ist-

Bartha Zsolt plébános megáldja a Mária-szobrot

vánt, a későbbi híres magyar író is. Ezek az adatok újabb adalékok a kis község történetéhez, mely köztudottan ősrégi magyar település.

Az elkészült Mária-szobrot 2019. május 18-án Bartha Zsolt szakcsi római katolikus plébános áldotta meg, majd Kirtyán Károly polgármester és jómagam mint helytörténész adtuk át Lápafő lakosságának. A kis falu újabb értéke közadakozásból és önkormányzati hozzájárulásból valósulhatott meg.

Bodó Imre

A XXV. Jász Világtalálkozó

Huszonöt éves a Jász Világtalálkozó

Negyedszázados jubileumához érkezett 2019-ben a jászok legrangosabb ünnepe, a Jász Világtalálkozó. Minden év tavaszán a jászokun önmegváltásra (redemptiora), az ősi szabadságot visszaszerző elődökre emlékeznek, ünneplik szabadságukat, eredményeiket, ünneplik a találkozásokat, a barátokat, rokonokat, jászokat, kunokat, magyarokat. Az elszármazottakat és az otthon élőköt összekapcsoló szervezet, a Jászok Egyesülete kezdetektől fogva a vendéglátó településsel karöltve szervezi a jeles eseményt.

Az indulást dr. Dobos László, az egyesület elnöke idézte fel. A redemptio 250. évfordulóján, 1995-ben került sor az első Jász Világtalálkozóra, amelyet Jászberényben rendeztek

meg. Az ötletadó a kocséri gyökerű Muhoray György volt, foglalkozására nézve mérnök, aki a Jász Múzeum kutatója is volt. Nevéhez fűződik – sok egyéb kezdeményezés mellett – a *Redemptio* folyóirat létrejötte is. Műszaki végzettsége ellenére rendkívüli humán műveltségű ember volt.

A jász székváros után a többi jász település következett, és 18 év alatt mindegyikre sor került, az első kört 2012-ben Jászfelsőszentgyörgy zárta. Aztán újra kezdődött minden, és a második kör keretében idén a 25. világtalálkozót Jászkisér rendezte. Az évek során kialakult a programok sora, az ismétlődő eseményekhez azonban minden évben tett valami újat, csak ott előfordulót az aktuális szervező település. Az egynapos rendezvény mostanra háromnaposra bővült, és a pénteket, szombatot, vasárnapot öleli fel. Kezdetben pünkösdhöz kötődött, aztán május és július között mozgott. Az idén visszatértek a pünkösdhöz.

A Jász Világtalálkozó a magyarországi rendezvények között különleges helyet foglal el, lévén hogy nem egy közönséges sörfesztivál, hanem a hagyományápolásnak egy különleges formája, mely a Jászsághoz és a jászokun hagyományokhoz kötődik. Ezért is volt az idén a nagykunsági Karcag a díszvendég, hiszen a múlt összeköti a jászokat a kunokkal. A Jászság és a Kunság közötti kapcsolatot megtestesítő Jászkisér a jubileumi találkozó eseménysorozatát a múlt-jelen-jövő hármasság mottója köré szervezte. Érdekes, hogy Jászkisér eredetileg nem jász település volt, korábban kunok lakták, csak később csatolták a Jászsághoz.

Minthogy a jászok katolikusok, a szentmise elmaradhatatlan része a találkozásnak. Ezt csaknem mindig az egri érsek, dr. Ternyák Csaba celebrálta. A legutóbbi világtalálkozó tekintetben némiképp kivétel volt, mivel ezen ökumenikus istentiszteletet tartottak – tekintettel a rendező Jászkisér nagyszámú református lakosára. Az ő nevükben Takaró András kiskun esperes hirdetett ígét, és maga az istentisztelet is – természetesen ezúttal is dr. Ternyák Csaba egri érsek részvételével – a református templomban zajlott. Szintén fix pont az ünnepélyes felvonulás, amelyen a 18 jászsági település mellett a jász kirajzásként létrejött helységek vesznek részt, illetve azok, amelyek a kirajzások, kitelepítések során nagyszámú jászt fogadtak be. Ezek között Újireg a Dunántúlon, Magyarkanizsa és Temerin pedig a Délvidéken van. Ezekben máig él a tudat, hogy a török kiűzése után sok jász érkezett hozzánk. A színpompás felvonuláson sokan népviseletben vesznek részt, de mazsorettek, huszárok, lovas hagyományörzők is színesítik a képet. A reneszánszát élő jász viselet – *brokát viganó, habos ingvallak, pruszlikok, nyárikák, kerepélyes féketők* (főkötők) – színpompás kavalkádjában gyönyörködhetünk.

A világtalálkozó egyik csúcspontja a jászkapitány beiktatása. Tisztsége valamikor közjogi szerepű is volt, ma azonban inkább jelképes. Jelenleg olyan köztiszteletben álló személyre esik a választás, aki egy éven keresztül megtestesíti a jászok összetartozását. Beiktatása fényes külsőségek között zajlik, ruházata is hagyományörző, mint ahogy lóra pattanása és ellovaglása is az egykori időket idézi. Megválasztására az újabb időkben először 1998-ban, Jászfényszaru kerületében került sor. Ünnepélyes eskütételét követően megkapja a tisztségéhez járó jelvényeket, így a *kapitányi pecsétet, medált, kapitányi kardot, a süveget, a nyakravalót* és a zsinóros, prémes *bársony mentét*, a megbízatásáról szóló *oklevelet*. A beiktatási ceremónia végén Hortiné dr. Bathó Edit, a Jász Múzeum igazgatója a másként *Lehel kürtjének* ismert *Jászkürt* hiteles másolatát adja át a jászkapitánynak. Ezt egykor csakis ivőkürtnek vélték, mígnem sikerült megszólaltatni, sőt, a világtalálkozó díszünnepsége is mindig ennek a hangjára veszi kezdetét. A kürtbe tett ezüst ivópohárba a vendéglátó település polgármestere bort tölt, amit a jászkapitány a jászok, a kunok és minden magyarok köszöntéseként hörpint ki. Az új jászkapitányt három ágyúlövés köszönti, majd a huszárok kíséretében ellovagol. A kapitány regnálása egy évig tart, de leköszönése után is emeritus (tisztelet-

beli) jászkapitányként aktívan részt vesz a Jászkun Kapitányok Tanácsa munkájában. A 2006-ban Jászfényszarun megalapított Jászkun Kapitányok Tanácsa protokollszabályzatát a történelmi hagyományok alapján, de a választásban résztvevő önkormányzatok, hagyományörző közösségek javaslatainak figyelembevételével alakították ki.

A kapitánybeiktatás része a leköszönő jászkapitány beszámolója egész évi tevékenységéről, mindazokról a rendezvényekről, kezdeményezésekről, amelyekben részt vett. Az első hagyományörző jászkapitány Ézsiás István volt. 2018-ban, Jászfényszarun újra egy Ézsiás nevűt választottak meg, Barnabást. Őt 2019-ben Jászkiséren Nemes József követte, aki tehát most a regnáló jászkapitány.

A Jász Világtalálkozó kezdetektől fontos mozzanata az 1 millió forinttal járó *Jászságért Díj* átadása, amelyet többen a „*jászok Nobel-díjának*” is neveznek. Dr. Dobos László, a Jászok Egyesületének az elnöke idén adta át a 28. *Jászságért Díjat*, amelyet Bugyi László

Dr. Dobos László átadja a Jászságért Díjat Tóth Tibornak (Bognár Mária felvétele)

Galambroptetés a XXV. Jász Világtalálkozón (Bognár Mária felvétele)

(Guriga) fotográfus érdemelt ki. Az első három díj még a világtalálkozók elindítása előtt átadásra került. Az elsőt a jásztelki volt főjegyző, Rusvai Lajos kapta. A díj különös jelentősége, hogy egy civil szervezet évről évre ekkora összeget tud felajánlani, és azt minden jászok képviselői, az otthon élők és elszármazottak előtt veheti át a díjazott. A díjazottak között volt már történész, festőművész, helytörténeti kutató, néprajzkutató, pedagógus és ötvösművész is. Odaítélésénél a fő kritérium, hogy a díjazott munkája valamilyen formában a Jászsághoz kapcsolódjon, hagyományainak, szépségeinek ápolására, ismertetésére irányuljon.

A XIX. Jász Világtalálkozó óta Hortiné dr. Bathó Edit a szombati díszünnepségen nyújtja át a *Jászok Nagykönyvét* a település polgármesterének, hogy a látogatók megörökítsék nevüket az utókorak.

Az utóbbi években a szombati díszünnepség zárásaként felemelő pillanat a galambroptetés. A 18 jász település polgármestere egy-egy gyönyörű galambot röptet az ég felé, a jászok összetartozását szimbolizálva.

Fontos programpont a világtalálkozókra a hagyományörző csoportok színpadi műsora. A rendszeres fellépők között van a Jászság Népi Együttes és a Jászsági Hagyományörző Egylet. Utóbbinak emlékezetes produkciója volt 2010-ben a jász lakodalmas felelevenítése. A kisszínpadon a jász települések művészeti csoportjai, táncosai, népdalkörök, zenészek, kórusok kapnak bemutatkozási lehetőséget. Jászsági bajuszmustrát is tartanak, 2018-ban volt az első. A programkavalkád része a főzőverseny és az embert próbáló virtus vetélkedő is.

A világtalálkozók rendszeres vendégei a jászokkal rokon oszét nép képviselői is. A jász öntudat része a rokon észak-iráni népeknek – a szkítáknak, szarmatáknak, alánoknak – az utódaival való kapcsolat ápolása. Ezek legközelebbi rokon képviselői a kaukázusi oszétek, akik az alánok utódai, az Oroszországhoz tartozó hazájukat, Észak-Oszétiát saját nyelvükön ma is Alániának nevezik. A XIX. Jász Világtalálkozón, Jászberényben az oszét képzőművészek kiállításának képein keresztül bepillanthattunk a háromezer éves *Nárt-eposz*uk hősi világába.

A világtalálkozók népszerű rendezvényei az esti könnyűzenei koncertek, melyeken rendre országos hírvű zenekarok, énekesek lépnek fel. Mindhárom napon várja az érdeklődőket a jász települések utcája, kirakodóvásárral, ízek utcájával, kézműves mesterségek műhelyeivel. A világtalálkozóhoz kapcsolódva izgalmas és érdekes kiállítások adnak bepillantást a helybeli, illetve az adott településről elszármazott vagy a településhez kötődő alkotók munkáiba. A világtalálkozó zárásaként a vendéglátó település polgármestere átadja a soron következő Jász Világtalálkozó rendezési jogát jelképező vándorbotot. A jászok nagy találkozója színpompás tűzijátékkal köszön el.

A világtalálkozók évről évre népszerűbbek, a programok egyre színesednek, bővülnek, és immár nem csak jászok vesznek részt rajtuk. Sok jász évente egyszer, a világtalálkozó idejére hazalátogat, köztük olyanok is, akik már nem találhatnak itt élő rokont. Sokan a szabadságukat is ehhez igazítják.

A jászok példáját követve 2000-től a nagykunok, 2005-től pedig a kiskunok is választanak kapitányt, ők azonban három évre, kétévente pedig Kun Világtalálkozót szerveznek. A Jász Világtalálkozó jó példája annak, hogy a hagyományokat nem csak ápolni lehet, hanem a mai korban is van mód hagyományokat teremteni.

Talált József jászkapitány
(Bognár Mária felvétele)

Jász világtalálkozók	Jász kapitányok
1995 Jászberény	
1996 Jászárokszállás	
1997 Jászapáti	
1998 Jászfényszaru	Ézsiás István
1999 Jászsalsószentgyörgy	Talált József
2000 Jászkisér	Gubicz András
2001 Jászdózsa	Bollók György
2002 Jászfákóhalma	Gubicz András

2003 Jásztelek	Tamás Zoltán
2004 Jászladány	Gubicz István
2005 Jánoshida	Zámbori János
2006 Jászboldogháza	Nagy Albert
2007 Jászszentandrás	Dávid Sándor
2008 Pusztamonostor	Percz László
2009 Alattyán	Vass Lajos
2010 Jászágó	Dobos Gergely
2011 Jászivány	Borbás Ferenc
2012 Jászfelsőszentgyörgy	Bolla János
2013 Jászberény	Bolla János
2014 Jászapáti	Borbás Ferenc
2015 Jászsós-szentgyörgy	Talált József
2016 Jászárokszállás	Csikós Miklós
2017 Jászladány	Bertalan János
2018 Jászfényszaru	Ézsiás Barnabás
2019 Jászkisér	Nemes József

Kik is valójában a jászok? Egy biztos, nagy múltú nép leszármazottai, történelmüknek legbiztosabb pontja iráni származásuk. A közismertnek számító tényt, miszerint a tatárjárást követően a kunokkal települtek be, nem minden történész fogadja el: egyesek szerint a már a római időkben a Duna–Tisza közén élt szarmata népnek, a jazigoknak az itt maradt leszármazottai. Az alánokkal való rokonság azonban biztosabb alapokon nyugszik.

Kalandos múltjuk során az alánok sokfelé elvetődtek. Harcoltak az ókor legnagyobbak mondott csatájában, Catalaunumnál, nagyobb részük a rómaiakat segítve, kisebb részük a hunok oldalán, Attila mellett. Aztán Hispániába vonultak, ahol utódaik a mai Spanyolországban máig élnek. Egyes feltételezések szerint a katalánokban, mivelhogy a „*katalán*” népnév gót+alán jelentésű lenne. (Mások szerint inkább a portugálokba olvadtak be.) A magyarországi jászok a XV. században olvadtak be a magyarságba, addig még létezett a jász nyelv.

Dr. Kövér László, az Országgyűlés elnöke, az idei rendezvény fővédnöke szerint a jász megmaradás titka az erős öntudat, amely évszázadok óta saját nyelv hiányában is képes éltetni a különbség méltóságát a jász emberekben. „*A vagyondat elvehetik, de ha öntudatodat megőrzöd, mindent visszaszerezhetsz. [...] A jászok ezt a történelmi leckét a XVIII. században tanulták meg.*”

A jászok öntudatát erősítő Jász Világtalálkozó és a *Jászkürt* mellett identitásukat számos egyéb jelkép is képviseli. Ilyenek a *Jász emlékmű*, a *Kapitánykert*, a *Jászok köve*, és az ezekhez kapcsolódó újkori ünnepek, a hagyományokra épülő város- és falunapok, hagyományörző rendezvények, a helyi és kistérségi újságok. Talán a leghíresebb a *Jászkürt*, egy elefántagyarból faragott, 43 centiméter hosszú tárgy, melyet a Jász Múzeumban őriznek. Ha nem is volt Lehel kezében, nagyon régi, talán a XII. századból származó kijevei vagy magyar munka – eredetéről, koráról még vita folyik. Évszázadokig ismeretlen helyen rejtőzött, a XVII. században a jászberényi Nagyboldogasszony-főtemplom falán függött. A múzeumba 1874-ben került.

Bognár Mária